

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ प्रथमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

प्रजापतिरकामयत प्रजाः सृजेयेति स तपोऽतप्यत स
सर्पानसृजत सोऽकामयत प्रजाः सृजेयेति स द्वितीयम-
तप्यत स वयांस्यसृजत सोऽकामयत प्रजाः सृजेयेति स
तृतीयमतप्यत स एतं दीर्घितवादमपश्यत्तमवदत्ततो वै स
प्रजा असृजत यत्तपस्तप्त्वा दीर्घितवादं वदति प्रजा एव
तद्यजमानः ॥ १ ॥

सृजते यद्वै दीर्घितोऽमेध्यमपश्यत्यपास्मादीर्घ्या क्रामति
नीलमस्य हरो व्येत्यबद्धम्मनो दरिद्रं चख्युः सूर्यो ज्योतिषां
श्रेष्ठो दीर्घ्ये मा मा हासीरित्याह नास्मादीर्घ्यापं क्रामति
नास्य नीलं न हरो व्येति यद्वै दीर्घितमभिवर्षति दिव्या
आपोऽशान्ता ओजो बलं दीर्घ्याम् ॥ २ ॥

तपोऽस्य निर्घन्त्युन्दतीर्बलं धत्तौजो धत्त बलं धत्त मा मे
दीर्घ्याम्मा तपो निर्वधिष्टेत्याहैतदेव सर्वमात्मन्धत्ते नास्यौजो

बलं न दी॒क्षां न तपो॒ निर्घन्त्य॒ग्निर्वै दी॒क्षितस्य॑ दे॒वता॒ सो-
ऽस्मादे॒तरहि॑ ति॒र इ॒व य॒रहि॑ याति॒ तर्मा॑श्च॒र॒ र॒क्षा॑सि
हन्तोः॑ ॥ ३ ॥

भ॒द्राद॒भि श्रेयः॑ प्रेहि॒ बृह॒स्पतिः॑ पु॒रए॒ता ते अ॒स्त्वित्या॑ह
ब्र॒ह्म वै दे॒वाना॒म्बृह॒स्पति॑स्तमे॒वान्वा॒रभ॑ते स ए॒न॒
सम्पा॑रय॒त्येद॑म॒गन्म॑ दे॒वय॑ज॒नम्पृ॒थिव्या॑ इत्या॒ह दे॒वय॑ज॒न॒
ह्येष॑ पृ॒थिव्या॑ आ॒गच्छ॑ति॒ यो यज॑ते॒ विश्वे॑ दे॒वा यद॑जु॒षन्त॒
पूर्व॑ इत्या॒ह विश्वे॑ ह्ये॒तद्दे॒वा जो॒षय॑न्ते॒ यद्वा॑ह॒णा ऋ॒क्सामा॑भ्यां
यजु॑षा सं॒तर॑न्त॒ इत्या॑ह॒र्क्सामा॑भ्यां॒ ह्येष॑ यजु॑षा सं॒तर॑ति॒
यो यज॑ते रा॒यस्पोषे॑ण॒ समि॑षा म॒देमे॒त्याहा॑शिष॒मेवै॒तामा॑
शा॑स्ते ॥ ४ ॥

यज॑मानो दी॒क्षा॒ हन्तो॑र्वा॒हणाश्च॑तुर्वि॒शति॑श्च ॥ १ ॥ ————— [१]

ए॒ष ते॑ गा॒यत्रो॒ भा॒ग इति॑ मे॒ सोमा॑य ब्रू॒तादे॑ष ते॒ त्रैष्टु॑भो॒
जा॒ग॒तो भा॒ग इति॑ मे॒ सोमा॑य ब्रू॒ताच्छ॑न्दो॒माना॑
ग॒च्छेति॑ मे॒ सोमा॑य ब्रू॒ताद्यो॑ वै सोम॒ राजा॑न॒ साम्रा॑ज्यं
लो॒कं ग॑मयि॒त्वा क्री॑णाति॒ गच्छ॑ति॒ स्वाना॑ साम्रा॑ज्यं
छ॒न्दा॑सि॒ खलु॑ वै सोम॑स्य॒ राज्ञः॑ साम्रा॑ज्यो लो॒कः

पुरस्तात्सोमस्य क्रयादेवमभि मन्त्रयेत् साम्राज्यमेव॥५॥

ए॒नं लो॒कं ग॑मयित्वा क्री॑णाति गच्छ॑ति स्वाना॒ः साम्रा॑ज्यं
यो वै ता॑नून॒प्रस्य॑ प्रति॒ष्ठां वेद॑ प्रत्ये॒व ति॑ष्ठति ब्रह्म॒वादि॑नो
वदन्ति॑ न प्रा॒श्नन्ति॑ न जु॒हुत्य॑थ कं ता॑नून॒प्रम॑प्रति॒ तिष्ठ॑तीति
प्र॒जाप॑तौ मन॒सीति॑ ब्रूया॒त्रिर॑व जिघ्रेत्प्र॒जाप॑तौ त्वा॒ मन॑सि
जुहो॑मीत्येषा वै ता॑नून॒प्रस्य॑ प्रति॒ष्ठा य ए॒वं वेद॑ प्रत्ये॒व ति॑ष्ठति
यः॥६॥

वा अ॒ध्व॒र्योः प्र॑ति॒ष्ठां वेद॑ प्रत्ये॒व ति॑ष्ठति यतो॒
मन्ये॑तान॒भिक्र॑म्य हो॒ष्यामी॑ति तत्तिष्ठ॑न्ना श्राव॑येदेषा
वा अ॒ध्व॒र्योः प्र॑ति॒ष्ठा य ए॒वं वेद॑ प्रत्ये॒व ति॑ष्ठति
यद॑भिक्रम्य जुहु॒यात्प्र॑ति॒ष्ठाया॑ इया॒त्तस्मा॑त्समा॒नत्र॑ तिष्ठ॑ता
होत॒व्यम॑प्रति॒ष्ठित्यै॑ यो वा अ॒ध्व॒र्योः स्वं वेद॑ स्ववा॑ने॒व भ॑वति
स्रु॒ग्वा अ॑स्य॒ स्वं वा॑यव्यमस्य॥७॥

स्वं च॑म॒सोऽस्य॒ स्वं यद्वा॑यव्यं वा च॑म॒सं वा-
ऽन॑न्वारभ्याश्रावयेत्स्वादिया॒त्तस्मा॑दन्वारभ्या॒श्राव्यः॑ स्वादे॒व
नैति॑ यो वै सोम॒मप्र॑ति॒ष्ठाप्य॑ स्तो॒त्रमु॑पाक॒रोत्य॑प्रति॒ष्ठितः॑
सोमो॑ भव॒त्यप्र॑ति॒ष्ठितः॑ स्तोमोऽप्र॑ति॒ष्ठितान्यु॑क्थान्यप्रति॒ष्ठितो॑

यजमानोऽप्रतिष्ठितोऽध्वर्युर्वायव्यं वै सोमस्य प्रतिष्ठा
 चमसोऽस्य प्रतिष्ठा सोमः स्तोमस्य स्तोम उक्थानां ग्रहं
 वा गृहीत्वा चमसं वोन्नीय स्तोत्रमुपाकुर्यात्प्रत्येव सोमः
 स्थापयति प्रति स्तोमम्प्रत्युक्थानि प्रति यजमानस्तिष्ठति
 प्रत्यध्वर्युः ॥ ८ ॥

एव तिष्ठति यो वायव्यमस्य ग्रहं वैकान्नविंशतिश्च ॥ २ ॥ [२]

यज्ञं वा एतत्सम्भरन्ति यत्सोमक्रयण्यै पदं यज्ञमुखं
 हविर्धाने यर्हि हविर्धाने प्राचीं प्रवर्तयेयुस्तरहि
 तेनाख्यमुपाध्याद्यज्ञमुख एव यज्ञमनु सं तनोति प्राञ्चमग्निम्प्र
 हरन्त्युत्पत्नीमा नयन्त्यन्वनांसि प्र वर्तयन्त्यथ वा अस्यैष
 धिष्णिंयो हीयते सोऽनु ध्यायति स ईश्वरो रुद्रो भूत्वा ॥ ९ ॥

प्रजाम्पशून् यजमानस्य शमयितोर्यर्हि पशुमाप्रीतमुदञ्चं
 नयन्ति तरहि तस्य पशुश्रपणं हरेत्तेनैवैनम्भागिनं
 करोति यजमानो वा आहवनीयो यजमानं वा एतद्वि
 कर्षन्ते यदाहवनीयात्पशुश्रपणं हरन्ति स वैव
 स्यान्निर्मन्थ्यं वा कुर्याद्यजमानस्य सात्मत्वाय यदि
 पशोरवदानं नश्येदाज्यस्य प्रत्याख्यायमव द्येत्सैव ततः

प्रायश्चित्तिर्ये पशुं विमश्रीरन् यस्तान्कामयेतार्तिमाच्छेयुरिति
 कुविदङ्गेति नमोवृक्तिवत्यर्चाग्रीध्रे जुहुयान्नमोवृक्तिमेवेषां वृङ्गे
 ताजगार्तिमाच्छन्ति॥१०॥

भूत्वा तत्तृप्पद्विंशतिश्च॥३॥ [३]

प्रजापतेर्जायमानाः प्रजा जाताश्च या इमाः। तस्मै प्रति
 प्र वैदय चिकित्वा९ अनु मन्यताम्। इमम्पशुम्पशुपते ते
 अद्य बध्नाम्यग्रे सुकृतस्य मध्ये। अनु मन्यस्व सुयजा
 यजाम जुष्टं देवानामिदमस्तु हव्यम्। प्रजानन्तः प्रति
 गृह्णन्ति पूर्वं प्राणमङ्गेभ्यः पर्याचरन्तम्। सुवर्गं याहि
 पथिभिर्देवानैरोषधीषु प्रति तिष्ठा शरीरैः। येषामीश॥११॥

पशुपतिः पशूनां चतुष्पदामुत च द्विपदाम्। निष्क्रीतो-
 ऽयं यज्ञियम्भागमेतु रायस्पोषा यजमानस्य सन्तु। ये
 बध्यमानमनु बध्यमाना अभ्यैख्यन्त मनसा चख्खुषा
 च। अग्निस्ता९ अग्रे प्र मुमोक्तु देवः प्रजापतिः प्रजया
 संविदानः। य आरण्याः पशवो विश्वरूपा विरूपाः सन्तो
 बहुधैकरूपाः। वायुस्ता९ अग्रे प्र मुमोक्तु देवः प्रजापतिः
 प्रजया संविदानः। प्रमुश्चमानाः॥१२॥

भुव॑नस्य॒ रेतो॑ गा॒तुं ध॑त्त॒ यज॑मानाय देवाः। उ॒पाकृ॑तः
 शश॑मानं॒ यद॑स्था॒ङ्गीव॑ दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पाथः। नाना॑ प्रा॒णो
 यज॑मानस्य प॒शुना॑ य॒ज्ञो दे॒वेभिः॑ स॒ह दे॒व्याना॑ः। जी॒वं
 दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पाथः स॒त्याः स॑न्तु॒ यज॑मानस्य॒ कामाः॑।
 यत्प॒शुर्मा॒युम॑कृ॒तोरो॑ वा प॒द्भिरा॑हते। अ॒ग्निर्मा॒ तस्मा॑दे॒नसो॑
 विश्वा॑न्मु॒ञ्चत्व॑ ह॒सः। श॒र्मितार॑ उ॒पेत॑न॒ यज्ञ॑म्॥१३॥

दे॒वेभि॑रि॒न्वित॑म्। पाशा॑त्प॒शुम्प्र॑ मु॒ञ्चत॑ ब॒न्धाद्य॑ज्ञप॒तिम्परि॑।
 अ॒दि॒तिः पा॑श॒म्प्र मु॑मो॒क्तेतं॑ नमः प॒शुभ्यः॑ प॒शुप॑तये करोमि।
 अ॒रा॒ती॒यन्त॑म॒धरं॑ कृ॒णोमि॑ यं द्वि॒ष्मस्तस्मि॑न्प्रति॒ मुञ्चामि॑
 पा॑शम्। त्वामु॒ ते द॑धिरे ह॒व्यवा॑हः श्रु॒तं कृ॑र्तार॒मुत॑ य॒ज्ञियं॑
 च। अ॒ग्ने सद॑र॒ख्यः स॑त॒नुर॑हि भू॒त्वाऽथ॑ ह॒व्या जा॑तवेदो
 जुष॑स्व। जा॒तवे॑दो व॒पया॑ गच्छ दे॒वान्त्वः॑ हि होता॑ प्रथ॒मो
 ब॒भूथ॑। घृ॒तेन॑ त्वं त॒नुवो॑ वर्धयस्व॒ स्वाहा॑कृतः ह॒विर॑दन्तु
 दे॒वाः। स्वाहा॑ दे॒वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा॑॥१४॥

ईशे॑ प्रमुञ्च॒माना॑ य॒ज्ञन्त्वः॑ षोड॑श च॥४॥ [४]

प्रा॒जाप॑त्या वै प॒शव॑स्तेषा॑ रु॒द्रोऽधि॑पतिर्यदे॒ताभ्या॑मुपाक॒रोति॑
 ता॒भ्यामे॒वैन॑म्प्रतिप्रो॒च्या ल॑भत आ॒त्मनो॑ऽना॒व्रस्का॑य॒

द्वाभ्यामुपाकरोति द्विपाद्यजमानः प्रतिष्ठित्या उपाकृत्य पञ्च
 जुहोति पाङ्गाः पशवः पशूनेवाव रुद्धे मृत्यवे वा एष नीयते
 यत्पशुस्तं यदन्वारभेत प्रमायुको यजमानः स्यान्नाना प्राणो
 यजमानस्य पशुनेत्याह व्यावृत्त्यै॥१५॥

यत्पशुर्मायुमकृतेति जुहोति शान्त्यै शमितार उपेतनेत्याह
 यथायजुरेवैतद्वपायां वा आह्नियमाणायामग्नेर्मधोऽपं क्रामति
 त्वामु ते दधिरे हव्यवाहमिति वपामभि जुहोत्यग्नेरेव
 मेधमव रुद्धेऽथो शृतत्वाय पुरस्तात्स्वाहाकृतयो वा अन्ये
 देवा उपरिष्ठात्स्वाहाकृतयोऽन्ये स्वाहा देवेभ्यो देवेभ्यः
 स्वाहेत्यभितो वपां जुहोति तानेवोभयान्प्रीणाति॥१६॥

व्यावृत्त्या अभितो वपां पञ्च च॥५॥ [५]

यो वा अयथादेवतं यज्ञमुपचरत्या देवताभ्यो
 वृश्च्यते पापीयान्भवति यो यथादेवतं न देवताभ्य
 आ वृश्च्यते वसीयान्भवत्याग्नेय्यर्चाग्रीध्रमभि मृशेद्वैष्णव्या
 हविर्धानमाग्नेय्या स्रुचो वायव्यया वायव्यान्यैन्द्रिया सदा
 यथादेवतमेव यज्ञमुप चरति न देवताभ्य आ वृश्च्यते
 वसीयान्भवति युनज्मि ते पृथिवीं ज्योतिषा सह युनज्मि
 वायुमन्तरिक्षेण॥१७॥

ते सह युनज्मि वाचं सह सूर्येण ते युनज्मि
 तिस्रो विपृचः सूर्यस्य ते। अग्निर्देवता गायत्री छन्द
 उपांशोः पात्रमसि सोमो देवता त्रिष्टुप्छन्दोऽन्तर्यामस्य
 पात्रमसीन्द्रो देवता जगती छन्द इन्द्रवायुवोः पात्रमसि
 बृहस्पतिर्देवताऽनुष्टुप्छन्दो मित्रावरुणयोः पात्रमस्यश्विनौ
 देवता पङ्क्तिश्छन्दोऽश्विनोः पात्रमसि सूर्यो देवता बृहती॥१८॥

छन्दः शुक्रस्य पात्रमसि चन्द्रमा देवता सतोबृहती छन्दो
 मन्थिनः पात्रमसि विश्वे देवा देवतोष्णिहा छन्द आग्रयणस्य
 पात्रमसीन्द्रो देवता ककुच्छन्द उक्थानाम्पात्रमसि पृथिवी
 देवता विराट्छन्दो ध्रुवस्य पात्रमसि॥१९॥

अन्तरिक्षेण बृहती त्रयस्त्रिंशच्च॥६॥ [६]

इष्टर्गो वा अध्वर्युर्यजमानस्येष्टर्गः खलु वै पूर्वोऽर्घुः
 र्षीयत आसून्यान्मा मन्त्रात्पाहि कस्योश्चिदभिर्शस्त्या
 इति पुरा प्रातरनुवाकाञ्जुहुयादात्मन एव तदध्वर्युः
 पुरस्ताच्छर्म नह्यतेऽनात्यै संवेशाय त्वोपवेशाय त्वा
 गायत्रियास्त्रिष्टुभो जगत्या अभिभूत्यै स्वाहा प्राणापानौ

मृत्योर्मा पातम्प्राणापानौ मा मां हासिष्टं देवतासु वा एते
प्राणापानयोः॥ २० ॥

व्यायच्छन्ते येषां सोमः समृच्छते संवेशाय त्वोपवेशाय
त्वेत्याह छन्दांसि वै संवेश उपवेशश्छन्दाभिरेवास्य
छन्दांसि वृद्धे प्रेतिवन्त्याज्यानि भवन्त्यभिजित्यै
मरुत्वन्तीः प्रतिपदो विजित्या उभे बृहद्रथन्तरे भवत इयं
वाव रथन्तरमसौ बृहदाभ्यामेवैनमन्तरैत्यद्य वाव रथन्तरं
श्वो बृहदद्याश्वादेवैनमन्तरैति भूतम्॥ २१ ॥

वाव रथन्तरम्भविष्यद्बृहद्भूताच्चैवैनम्भविष्यतश्चान्तरैति
परिमितं वाव रथन्तरमपरिमितम्बृहत्परिमिताच्चैवैनमपरि-
मिताच्चान्तरैति विश्वामित्रजमदग्नी वसिष्ठेनास्पर्धेतां
स एतज्जमदग्निर्विहव्यमपश्यत्तेन वै स वसिष्ठस्येन्द्रियं
वीर्यमवृद्धं यद्विहव्यं शस्यत इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजमानो
भ्रातृव्यस्य वृद्धे यस्य भूयांसो यज्ञक्रतव इत्याहुः स देवता
वृद्ध इति यद्यग्निष्टोमः सोमः पुरस्तात्स्यादुक्थ्यं कुर्वीत
यद्युक्थ्यः स्यादतिरात्रं कुर्वीत यज्ञक्रतुभिरेवास्य देवता वृद्धे
वसीयान्भवति॥ २२ ॥

प्राणापानयोर्भूतं वृद्धेऽष्टाविंशतिश्च ॥ ७ ॥ [७]

नि॒ग्राभ्याः स्थ दे॒वश्रु॒त आ॒युर्मे तर्प॑यत प्रा॒णम्मे
तर्प॑यतापा॒नम्मे तर्प॑यत व्या॒नम्मे तर्प॑यत च॒खुर्मे तर्प॑यत
श्रो॒त्रम्मे तर्प॑यत म॒नो मे तर्प॑यत वा॒चम्मे तर्प॑यतात्मा॒नम्मे
तर्प॑यताङ्गा॒नि मे तर्प॑यत प्र॒जाम्मे तर्प॑यत प॒शून्मे तर्प॑यत
गृ॒हान्मे तर्प॑यत गु॒णान्मे तर्प॑यत स॒र्वग॑णम्मा तर्प॑यत तर्प॑यत
मा ॥ २३ ॥

गु॒णा मे मा वि तृ॑ष॒न्नोष॑धयो वै सोम॑स्य॒ विशो॒ विशः
खलु॒ वै राज्ञः॑ प्रदा॑तोरीश्व॒रा ऐ॒न्द्रः सोमो॑ऽवी॒वृधं वो मन॑सा
सुजा॑ता ऋ॒तप्र॑जाता भग॒ इद्वः॑ स्याम। इ॒न्द्रेण॑ दे॒वीर्वी॑रुधः
संवि॑दाना अ॒नु मन्य॑न्ताः स॒वना॑य सोम॒मित्या॒हौष॑धीभ्य
ए॒वैन॑ः स्वायै॑ वि॒शः स्वायै॑ दे॒वता॑यै नि॒र्या॒च्याभि॒ षु॒णोति॑
यो वै सोम॑स्याभिषूयमा॑णस्य ॥ २४ ॥

प्र॒थ॒मोऽ॑शुः स्क॒न्दति॒ स ई॑श्व॒र इन्द्रि॑यं वी॒र्य॑म्प्र॒जाम्प॒शून्
यज॑मानस्य॒ निर्ह॑न्तो॒स्तम॑भि म॒न्त्रये॑ता मा॒स्कान्त्स॒ह प्र॒जया॑
स॒ह रा॒यस्पोष॑णेन्द्रि॒यम्मे वी॒र्य॑म्मा निर्व॑धी॒रित्या॒शिष॑मे॒वैता॒मा
शा॑स्त इन्द्रि॒यस्य॑ वी॒र्य॑स्य प्र॒जायै॑ प॒शूना॑मनिर्घा॑ताय

द्रप्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः।
तृतीयं योनिमनु संचरन्तं द्रप्सं जुहोम्यनु सप्त होत्राः॥२५॥

तर्पयंत माऽभिषूयमाणस्य यश्च दशं च॥८॥ [८]

यो वै देवान्देवयशसेनार्पयति मनुष्यान्मनुष्ययशसेनं
देवयशस्यैव देवेषु भवति मनुष्ययशसी मनुष्येषु
यान्प्राचीनमाग्रयणाद्गृहीयात्तानुपांशु गृहीयाद्यानूर्ध्वांस्त
देवानेव तद्देवयशसेनार्पयति मनुष्यान्मनुष्ययशसेनं
देवयशस्यैव देवेषु भवति मनुष्ययशसी मनुष्येष्वग्निः
प्रातःसवने पात्वस्मान् वैश्वानरो महिना विश्वशम्भूः। स नः
पावको द्रविणं दधातु॥२६॥

आयुष्मन्तः सहभरक्षाः स्याम। विश्वे देवा मरुत इन्द्रो
अस्मान्स्मिद्धितीये सवने न जह्युः। आयुष्मन्तः प्रियमेषां
वदन्तो वयं देवानां सुमतौ स्याम। इदं तृतीयं सवनं
कवीनामृतेन ये चमसमैरयन्त। ते सौधन्वनाः सुवरांशानाः
स्विष्टिं नो अभि वसीयो नयन्तु। आयतनवतीर्वा अन्या
आहुतयो हूयन्तेऽनायतना अन्या या आघारवतीस्ता
आयतनवतीर्याः॥२७॥

सौम्यास्ता अनायतना ऐन्द्रवायवमादायाधारमा
 धारयेदध्वरो यज्ञोऽयमस्तु देवा ओषधीभ्यः पशवै नो जनाय
 विश्वस्मै भूतायाध्वरोऽसि स पिन्वस्व घृतवद्देव सोमेति
 सौम्या एव तदाहुतीरायतनवतीः करोत्यायतनवान्भवति
 य एवं वेदाथो द्यावापृथिवी एव घृतेन व्युनक्ति ते व्युत्ते
 उपजीवनीये भवत उपजीवनीयो भवति॥२८॥

य एवं वेदैष ते रुद्र भागो यं निरयाचथास्तं जुषस्व
 विदेगौपत्यं रायस्पोषं सुवीर्यं संवत्सरीणां स्वस्तिम्।
 मनुः पुत्रेभ्यो दायं व्यभजत्स नाभानेदिष्टम्ब्रह्मचर्यं वसन्तं
 निरभजत्स आगच्छत्सोऽब्रवीत्कथा मा निरभागिति न त्वा
 निरभाख्यमित्यब्रवीदङ्गिरस इमे सत्तमांसते ते॥२९॥

सुवर्गं लोकं न प्र जानन्ति तेभ्य इदम्ब्राह्मणम्ब्रूहि ते सुवर्गं
 लोकं यन्तो य एषाम्पशवस्तांस्ते दास्यन्तीति तदेभ्यो-
 ऽब्रवीत्ते सुवर्गं लोकं यन्तो य एषाम्पशव आसन्तानस्मा
 अददुस्तम्पशुभिश्चरन्तं यज्ञवास्तौ रुद्र आगच्छत्सोऽब्रवीन्मम
 वा इमे पशव इत्यदुर्वै॥३०॥

मह्यमिमानित्यब्रवीन्न वै तस्य त ईशत इत्यब्रवीद्यद्यज्ञवास्तौ

हीयते॒ मम॒ वै तदिति॒ तस्मा॑द्यज्ञवा॒स्तु नाभ्य॑वेत्य॒ꣳ सौ-
 ऽब्रवी॑द्यज्ञे॒ मा भ॒जाथ॑ ते प॒शून्नाभि॑ म॒ꣳस्य॒ इति॒
 तस्मा॑ ए॒तम्म॒न्थिनः॑ स॒ꣳस्राव॑म॒जुहो॑त्ततो॒ वै तस्य॑ रु॒द्रः
 प॒शून्नाभ्य॑मन्यत॒ यत्रै॑तमे॒वं वि॒द्वान्म॒न्थिनः॑ स॒ꣳस्रा॒वं जु॒होति॒
 न तत्र॑ रु॒द्रः प॒शून्भि॑ म॒न्यते॥३१॥

दधात्वा॒यत॑नवती॒र्या उ॑पजीव॒नीयो॑ भवति॒ तेऽदुर्वै॑ यत्रै॒तमेका॑दश च॥१॥—[९]

जुष्टो॑ वा॒चो भू॑यासं॒ जुष्टो॑ वा॒चस्प॑तये॒ देवि॑ वाक्।
 यद्वा॒चो मधु॑म॒त्तस्मि॑न्मा॒ धाः स्वा॒हा सर॑स्वत्यै। ऋ॒चा
 स्तोम॑ꣳ स॒मर्ध॑य गाय॒त्रेण॑ रथं॒तरम्। बृ॒हद्वा॑य॒त्रव॑र्तनि। यस्ते॑
 द्र॒प्सः स्क॑न्दति॒ यस्ते॑ अ॒ꣳशुर्बा॒हुच्यु॑तो धि॒षण॑यो॒रुप॑स्थात्।
 अध्व॑र्यो॒र्वा परि॒ यस्ते॑ प॒वित्रा॑थ्स्वाहा॒कृत॑मिन्द्रा॒य तं जु॑होमि।
 यो द्र॒प्सो अ॒ꣳशुः प॑तितः पृ॒थिव्या॑म्प॒रिवा॑पात्॥३२॥

पुरो॑डाशा॑त्कर॒म्भात्। धा॒नासो॑मान्म॒न्थिन॑ इन्द्र
 शु॒क्राथ्स्वाहा॑कृत॒मिन्द्रा॑य॒ तं जु॑होमि। यस्ते॑ द्र॒प्सो
 मधु॑माꣳ इन्द्रि॒यावा॑न्थ्स्वाहा॒कृतः॑ पुन॑र॒प्येति॑ दे॒वान्। दि॒वः
 पृ॒थिव्याः॑ पर्य॒न्तरि॑ख्या॒थ्स्वाहा॑कृत॒मिन्द्रा॑य॒ तं जु॑होमि।
 अध्व॑र्यु॒र्वा ऋ॒त्विजा॑ प्रथ॒मो यु॑ज्यते॒ तेन॒ स्तोमो॑ योक्त॒व्यं

इत्याहुर्वागग्ने॒गा अ॒ग्रं ए॒त्वृजु॒गा दे॒वेभ्यो॒ यशो॒ मयि॒ दध॑ती
प्रा॒णान्प॒शुषु॑ प्र॒जाम्मयि॑ ॥ ३३ ॥

च॒ यज॑माने॒ चेत्या॑ह॒ वाच॑मे॒व तद्य॑ज्ञमुखे॒ युनक्ति॑ वा॒स्तु वा
ए॒तद्य॑ज्ञस्य॑ क्रियते॒ यद्ब्र॑ह्मा॒न्गृही॒त्वा ब॑हिष्पवमा॒नः सर्प॑न्ति
परा॑श्चो॒ हि यन्ति॑ परा॑चीभिः॒ स्तुव॑ते॒ वैष्ण॒व्यर्चा पु॒नरे॒त्योप॑
तिष्ठ॑ते॒ यज्ञो॒ वै विष्णु॑र्य॒ज्ञमे॒वाक॑र्विष्णो॒ त्वं नो॒ अन्त॑मः
शर्म॑ यच्छ॒ सह॑न्त्या। प्र॒ ते धा॑रा॒ मधु॑श्चुत॒ उ॒त्सं दु॑हते॒
अ॒रिष्व॑त॒मित्या॑ह॒ यदे॒वास्य॒ शया॑नस्योप॒शुष्य॑ति॒ तदे॒वास्यै॒तेना॑
प्या॑ययति॥ ३४ ॥

प॒रि॒वा॒पात्प्र॒जां मयि॑ दु॒हते॒ चतु॑र्दश॒ च॥ 10 ॥ ————— [१०]

अ॒ग्निना॑ र॒यिम॑श्नव॒त्पोष॑मे॒व दि॒वेदि॑वे। य॒शसं॑ वी॒रव॑त्तमम्॥
गोमा॑ः अ॒ग्नेऽवि॑मा॒ः अ॒श्वी य॒ज्ञो नृ॒वत्स॑खा॒ स॒दमि॑दप्रमृष्यः।
इडा॑वा॒ः ए॒षो अ॑सुर॒ प्र॒जावा॑न्दी॒र्घो र॒यिः पृ॑थुबुध्नः स॒भावान्॑॥
आ॒ प्या॑यस्व॒ सं तै॑॥ इ॒ह त्व॑ष्टा॒रम॑ग्रियं॒ विश्व॑रूपमुप॑ ह्वये।
अ॒स्माक॑मस्तु॒ केव॑लः॥ तन्न॑स्तु॒रीप॑मर्धं पोषयि॒न्नु दे॒वं त्व॑ष्ट॒र्वि
रा॒णः स्य॑स्व। यतो॑ वी॒रः॥ ३५ ॥

क॒र्म॒ण्यः सु॒द॒ख्यो यु॒क्त॒ग्रा॒वा जा॑य॒ते दे॒वका॑मः।

शिवस्त्वष्टरिहा गहि विभुः पोष उत त्मना। यज्ञेयज्ञे न
 उदेव। पिशंगरूपः सुभरो वयोधाः श्रुष्टी वीरो जायते
 देवकामः। प्रजां त्वष्टा वि ष्यतु नाभिंमस्मे अथा
 देवानामप्येतु पाथः। प्र णो देव्या नो दिवः। पीपिवा९स९
 सरस्वतः स्तनं यो विश्वदर्शतः। धुख्मीमहि प्रजामिषम्॥३६॥

ये ते सरस्व ऊर्मयो मधुमन्तो घृतश्रुतः। तेषां
 ते सुम्रमीमहे। यस्य व्रतम्पशवो यन्ति सर्वे यस्य
 व्रतमुपतिष्ठन्त आपः। यस्य व्रते पुष्टिपतिर्निविष्टस्त९
 सरस्वन्तमवसे हुवेम। दिव्य९ सुपर्णं वयसम्बृहन्तमपां
 गर्भं वृषभमोषधीनाम्। अभीपतो वृष्ट्या तर्पयन्तं त९
 सरस्वन्तमवसे हुवेम। सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि
 स्वसा। जुषस्व हव्यम्॥३७॥

आहुतम्प्रजां देवि दिदिङ्घि नः। या सुपाणिः स्वङ्गुरिः
 सुषूमा बहुसूवरी। तस्यै विश्वपत्न्यै हविः सिनीवाल्या
 जुहोतन। इन्द्रं वो विश्वतस्परिन्द्रं नरः। असितवर्णा
 हरयः सुपर्णा मिहो वसाना दिवमुत्पतन्ति। त आ-
 ऽववृत्रन्त्सदनानि कृत्वादित्पृथिवी घृतैर्व्युद्यते। हिरण्यकेशो

रजसो विसारेऽहिर्धुनिर्वातं इव धर्जीमान्। शुचिभ्राजा
उषसः॥३८॥

नवेदा यशस्वतीरपस्युवो न सत्याः। आ ते सुपर्णा
अमिनन्त एवैः कृष्णो नौनाव वृषभो यदीदम्। शिवाभिर्न
स्मयमानाभिरागात्पतन्ति मिहः स्तनयन्त्यभ्रा। वाश्रेव
विद्युन्मिमाति वथ्सं न माता सिषक्ति। यदेषां वृष्टिरसर्जि।
पर्वतश्चिन्महि वृद्धो बिभाय दिवश्चिथ्सानु रेजत स्वने वः।
यत्क्रीडथ मरुतः॥३९॥

ऋष्टिमन्त आप इव सध्रियश्चो धवध्वे। अभि क्रन्द स्तनय
गर्भमा धा उदन्वता परि दीया रथेन। दृति सु कर्ष विषितं
न्यश्च समा भवन्तूद्वता निपादाः। त्वं त्या चिदच्युताग्ने पशुर्न
यवसे। धामा ह यत्ते अजर वना वृश्चन्ति शिक्कसः। अग्ने
भूरीणि तव जातवेदो देव स्वधावोऽमृतस्य धाम। याश्च॥४०॥

माया मायिनां विश्वमिन्व त्वे पूर्वीः संधुः पृष्ठबन्धो।
दिवो नो वृष्टिम्मरुतो ररीध्वम्प्र पिन्वत वृष्णो अश्वस्य
धाराः। अर्वाङितेन स्तनयिबुतेह्यपो निषिञ्चन्नसुरः पिता नः।
पिन्वन्त्यपो मरुतः सुदानवः पयो घृतवद्विदथैष्वाभुवः। अत्यं

न मि॒हे वि न॑यन्ति वा॒जिन॒मुत्सं॑ दुहन्ति स्त॒नय॑न्त॒मखि॑तम्।
उ॒द॒प्रुतो॑ मरुत॒स्ता॑ ५ इ॒यर्त॑ वृष्टिम्॥४१॥

ये विश्वे म॒रुतो॑ जुनन्ति। क्रोशा॑ति॒ गर्दा॑ क॒न्ये॑व तु॒न्ना पे॑रुं
तु॒ञ्जाना॑ पत्ये॑व जा॒या। घृ॒तेन॒ द्यावा॑पृथि॒वी म॑धु॒ना स॑मु॒ख्यत॑
पय॑स्वतीः कृणु॑ताप॒ ओष॑धीः। ऊ॒र्जं च॑ तत्र॑ सु॒मतिं॑ च॑
पि॒न्वथ॑ यत्रा॑ नरो मरुतः सि॒ञ्चथा॑ म॒धु। उ॒दु त्य॑श्चि॒त्रम्।
औ॒र्वभृ॑गुवच्छुचि॑मप्रवा॒न॒वदा॑ हु॒वे। अ॒ग्निः ५ स॑मु॒द्रवा॑ससम्।
आ स॒वः ५ स॑वि॒तुर्य॑था भग॑स्येव भु॒जिः ५ हु॒वे। अ॒ग्निः ५
स॑मु॒द्रवा॑ससम्। हु॒वे वा॑त॒स्वनं॑ क॒विम्प॒र्जन्य॑क्र॒न्द्यः ५ स॑हः।
अ॒ग्निः ५ स॑मु॒द्रवा॑ससम्॥४२॥

वीर इष॑ ह॒व्यमु॑षसो मरुतश्च वृष्टिं भग॑स्य द्वाद॑श च॥11॥—————[११]

यो वै प॒व॒माना॑नाञ्जी॒र्णिं परि॑भूः स्फ॒द्यः स्व॒स्तिर्भ॑खेहि॒ मही॑नां पयो॑ऽसि॒ देवं॑ स॒वित॑रे॒तत्तै॑
श्ये॒नाय॑ यद्वै हो॒तो॑प॒यामृ॑गृहीतो॑ऽसि वा॒ख्य॒सत्प्र॑ सो अ॒ग्न ए॑का॒दश॥11॥ यो वै स्फ॒द्यः स्व॒स्तिः
स्व॒धायै॑ नमः प्र मुंश्च॒ तिष्ठ॑तीव॒ षट्त्वा॑रि॒शत्॥46॥ यो वै प॒व॒माना॑नां वि क्र॑मस्व॥[१२]

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>